

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Sciences

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

System výcviku vodících psů v České republice

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Studijní program: **SPECIÁLNÍ PEDAGOGIKA**

Autor: Zuzana Hovorková

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Radka Prázdna, Ph.D.

České Budějovice 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci s názvem Systém výcviku vodících psů v České republice jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby bakalářské práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé bakalářské práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 29. 4. 2020

.....

podpis

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala především vedoucí mé bakalářské práce Mgr. et Mgr. Radce Prázdné, Ph.D. za odborné vedení, vstřícnost, cenné rady a připomínky. Poděkování patří také institucím, zprostředkující výcvik vodících psů v České republice, které mi poskytly podmínky pro realizaci výzkumu bakalářské práce. V neposlední řadě děkuji své mamince, která mě podporovala během celého studia.

Systém výcviku vodících psů v České republice

Abstrakt

Cíl práce spočívá v aktuálním poznání systému výcviku vodících psů v ČR. Dílčím cílem je kvalitativní rozbor a komparace fáze předání vodícího psa klientům se zrakovým postižením v jednotlivých institucích zaměřených na výcvik vodícího psa v ČR.

Pro naplnění uvedených cílů byla využita kvalitativní strategie v designu případové studie zaměřená na popis a komparaci systému výcviku vodících psů s akcentem rozboru fáze předávání kompenzační pomůcky. Pro sběr dat byl využit rozhovor a analýza dokumentů.

Práce je rozdělena na dvě části, a to na část teoretickou a praktickou.

Teoretická část zahrnuje tři kapitoly. První kapitola se věnuje pojmu jedinec se zrakovým postižením, prostorové orientaci a kompenzačním pomůckám. Ve druhé kapitole je popsán systém výcviku vodícího psa, od vlastního chovu až po samotné předávání kompenzační pomůcky. Poslední kapitola teoretické části se zabývá institucemi, které zprostředkují výcvik vodících psů.

Praktická část bakalářské práce obsahuje výzkumný cíl a výzkumnou otázku. Data byla sbírána prostřednictvím kvalitativního šetření a byly využity tyto metody: polostrukturovaný rozhovor a analýza dokumentů. Zúčastněné pozorování nebylo realizováno z důvodu pandemie Koronaviru. Na účast ve výzkumu přistoupilo pět z deseti organizací, které v ČR zajišťují výcvik vodících psů.

V souladu s vymezeným cílem byla formulovaná výzkumná otázka: *„Jaké jsou rozdíly u jednotlivých organizací ČR, cvičící VP, při fázi předávání vodícího psa klientovi?“*

Ze získaných poznatků, šetřeného souboru, vyšlo najevo, že se instituce liší pouze v tom, že ne všechny organizace nabízí klientům možnost být se svým budoucím vodícím psem sami a v době trvání této fáze. Obvykle trvá 14 až 21 dnů, ale některé organizace přistupují k této fázi velmi individuálně a délku této fáze přizpůsobují potřebám konkrétního jedince.

Kvalifikační práci lze využít jako studijní materiál pro studenty humanitně zaměřených studijních programů. Výsledky mohou posloužit jako zpětná vazba praxe pro instituce, které provádějí výcvik vodících psů.

Klíčová slova: systém výcviku; vodící pes; zrakové postižení

The system of training guide dogs in the Czech Republic

Abstract

The aim of the work lies in the current knowledge of the system of training guide dogs in the Czech Republic. A partial goal is a qualitative analysis and comparison of the phase of handing over the guide dog to clients with visual impairment in individual institutions focused on guide dog training in the Czech Republic.

To fulfil these goals, a qualitative strategy was used in the design of a case study focused on the description and comparison of the training system of guide dogs with an emphasis on the analysis of the phase of handing over the compensatory aid. An interview and document analysis were used for data collection.

The work is divided into two parts, the theoretical and practical part.

The theoretical part includes three chapters. The first chapter deals with the concept of an individual with visual impairment, spatial orientation, and compensatory aids. The second chapter describes the system of training the guide dog, from the breeding itself to the actual delivery of compensatory aids. The last chapter of the theoretical part deals with institutions that mediate the training of guide dogs.

The practical part of the bachelor thesis contains a research goal and a research question. Data were collected through a qualitative survey and the following methods were used: semi-structured interview and document analysis. Participatory observation was not performed due to the Coronavirus pandemic. Five out of ten organizations that provide guide dog training in the Czech Republic took part in the research.

In accordance with the defined goal, a research question was formulated: "What are the differences in individual organizations of the Czech Republic, practicing VP, in the phase of handing over the guide dog to the client?"

The findings of the survey showed that the institution differs only in that not all organizations offer clients the opportunity to be with their future guide dog alone and for the duration of this phase. It usually lasts 14 to 21 days, but some organizations approach individually and adjust the length of this phase to the needs of an individual.

The qualification thesis can be used as a study material for students of humanities-oriented study programs. The results can serve as practice feedback for institutions that train guide dogs.

Key words: training system; guide dog; visual impairment

Obsah

Úvod	9
TEORETICKÁ ČÁST	11
1 Jedinec se zrakovým postižením	11
1.1 Prostorová orientace a samostatný pohyb osob se zrakovým postižením	12
1.2 Kompenzační pomůcky pro zrakově postižené a legislativní vymezení	16
1.3 Pes jako kompenzační pomůcka	17
2 Systém výcviku vodících psů	19
2.1 Vlastní chov	19
2.2 Nalezení vhodných předvychovatelů a předávání štěněte	19
2.3 Předvýchova	20
2.4 Speciální výcvik	22
2.5 Příprava klienta a předávání psa	24
2.6 Servis po předání	26
3 Instituce zprostředkující přípravu a výcvik vodících psů	27
3.1 Samostatné instituce v ČR	28
3.2 Komparace systému výcviku vodících psů mezi jednotlivými organizacemi	34
PRAKTICKÁ ČÁST	35
4 Metodologie	35
4.1 Cíl práce	35
4.2 Výzkumný soubor	35
4.3 Metody výzkumu	35
4.4 Realizace výzkumu	36
4.4.1 Otázky k polostrukturovanému rozhovoru	37
4.4.2 Průběh výzkumu	37
4.4.3 Etika výzkumu	37
5 Analýza výsledků výzkumu	38
5.1 Případová studie č. 1	38
5.2 Případová studie č. 2	39
5.3 Případová studie č. 3	41
5.4 Případová studie č. 4	42
5.5 Případová studie č. 5	44
5.6 Shrnutí případových studií	46
6 Diskuze	48

7 Závěr.....	50
Seznam použitých zdrojů.....	51
Seznam příloh.....	53
Seznam použitých zkratek	55

Úvod

Výběr tématu kvalifikační práce vychází z mého zájmu o jedince se zrakovým postižením a vodící psi, s kterými mám osobní zkušenost. Od března 2019 do března 2020 jsem měla v předvýchově fenu černého labradorského retrívra Egi. Učila jsem jí základní povely a socializaci. Spolupracovala jsem s nadačním fondem Mathilda. Jsem moc ráda, že jsem měla tu možnost si to celé zkusit, úzce spolupracovat s P. Jasenovcovou, hlavní výcvikářkou celé organizace, která mi předala spoustu zkušeností a cenných rad. Dozvěděla jsem se, že ne každý labradorský retrívr se může stát vodícím psem. Záleží na dvou faktorech – zdravotní stav psa a povahová stránka. Například Egi, štěně, co jsem měla v předvýchově, má ještě tři sourozence a dva z nich neprošli do speciálního výcviku, jelikož měli špatné kyčle a klouby. Nyní je Egi u své cvičitelky a poctivě trénuje, aby z ní byl správný vodící pes. S instruktorkou jsem v kontaktu a Egi hodnotí jako velmi učenlivou fenu která má v sobě příjemný vnitřní klid, který se promítá při práci.

Tato problematika mě velice zajímá, ráda bych se jí věnovala i profesně. Proto jsem si jí také zvolila jako téma bakalářské práce.

Název BP je *Systém výcviku vodících psů v České republice*. Myslím si, že tomuto tématu není daná velká pozornost a mnozí lidé ani nevědí, jak celé odvětví funguje.

V naší republice je deset organizací, které se zabývají výcvikem vodících psů a každá pracuje trochu jinak. Tyto instituce slouží především lidem se zrakovým postižením. Cvičí pro ně pejsky, kteří jim dělají život „lehčí“, veselejší, a především jsou jim velkými pomocníky v oblasti mobility a umožňují jim bezpečný pohyb v známém i cizím prostředí.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou. Při zpracování teoretické části jsem vycházela z dostupných odborných publikací oftalmopedického zaměření a také z publikací týkajících se oblasti vodících psů.

Teoretická část se skládá ze tří hlavních kapitol. První kapitola je vymezena terminologií a klasifikací osob se zrakovým postižením. V následující části kapitoly je popsána prostorová orientace a samostatný pohyb osob se zrakovým postižením a následně kompenzační pomůcky pro zrakově postižené. Druhá kapitola vymezuje problematiku systému výcviku vodících psů, popisuje všechny fáze výcviku, od vlastního chovu až po předání vodícího psa klientovi. Poslední kapitola teoretické části vymezuje a analyzuje samotné instituce, zprostředkující výcvik vodících psů v České republice.

V praktické části bakalářské práce je stanoven výzkumný cíl a z něj formulovaná výzkumná otázka. Pro sběr dat byl využit kvalitativní přístup, který zahrnoval tyto techniky – polostrukturovaný rozhovor a analýzu dokumentů.

Cílem teoretické části práce je shrnout problematiku systému výcviku vodících psů v České republice. Pro zpracování teoretických východisek byly využity odborné publikace zabývající se primárně problematikou osob se zrakovým postižením a systémem výcviku vodících psů.

Cílem praktické části je kvalitativní rozbor a komparace fáze předání vodícího psa klientům se zrakovým postižením v jednotlivých institucích zaměřených na výcvik vodícího psa v ČR.

Kvalifikační práci lze využít jako studijní materiál pro studenty humanitně zaměřených studijních programů. Výsledky mohou posloužit jako praxe pro instituce, které provádějí výcvik vodících psů.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Jedinec se zrakovým postižením

Vzhledem k vymezenému tématu je vhodné se na úvod zmínit o samotném pojmu osob se zrakovým postižením.

Ve speciální pedagogice je za jedince se zrakovým postižením chápána osoba, která trpí oční vadou či chorobou, kdy po optimální korekci má stále zrakové vnímání narušeno tolik, že jí činí problémy v běžném životě (Finková et al., 2007).

Pro jedince se zrakovým postižením znamená jeho handicap to, že schopnost přijímat vizuální informace je omezená a ztížená. Tato schopnost je úplně vyloučena u nevidomých osob, tj. s nejtěžší formou zrakového postižení (Pipeková et al., 2006).

V odborné literatuře se setkáváme s řadou měřítek, podle kterých je tato široká a různorodá kategorie osob se zrakovým postižením členěna. Základním kritériem je zraková ostrost – vizus. Toto kritérium se stalo hlavním a k této kategorizaci přistupují nejčastěji oftalmologové, přičemž v některých případech připojují další hodnotící hledisko, kterým je stav zorného pole.

Kategorie zrakového postižení dle Světové zdravotnické organizace, které uvádí ve své publikaci Kuchynka (2000):

1. normální zrak – zraková ostrost je větší než 6/18
2. zrakové postižení – zraková ostrost je v intervalu 6/18 až 6/60
3. vážné zrakové postižení – zraková ostrost je v intervalu 6/60 až 3/60
4. slepota – zraková ostrost je menší než 3/60 (Finková et al., 2007)

Ve speciální pedagogice se obvykle setkáme s následujícím dělením:

- osoby slabozraké
- osoby se zbytky zraku
- osoby nevidomé
- osoby s poruchou binokulárního vidění (Pipeková et al., 2006)

Pro účely posudkového lékařství platí v naší republice následující klasifikace:

1. slabozrakost lehkého až středního stupně při vizu 6/18-6/60
2. slabozrakost těžkého stupně při vizu 6/60-3/60
3. těžce slabý zrak při vizu 3/60-1/60
4. praktická nevidomost při vizu 1/60 až světlocit s jistou projekcí světla či omezením zorného pole do 5 stupňů kolem centrální fixace, i když centrální zraková ostrost není postižena
5. úplná nevidomost obou očí při světlocitu s nepřesnou projekcí až ztráta světlocitu (Finková et al., 2007)

Vzhledem k tématu bakalářské práce se v dalším odstavci zaměříme na osoby nevidomé.

Nevidomé osoby jsou chápány jako kategorie osob s nejtěžším stupněm zrakového postižení a patří sem děti, mládež a dospělí, kteří mají zrakové vnímání narušeno na úrovni nevidomosti (slepoty). V němčině i angličtině se pro pojem nevidomý/slepý používá slovo „blind“ (Finková et al., 2007). Nevidomí mají nejtěžší formu zrakového postižení a řadíme mezi ně jedince s praktickou a totální nevidomostí. Tyto osoby mají problémy získávat informace z okolního světa zrakovou cestou, a proto využívají kompenzační smysly, především sluch a hmat (Hamadová et al., 2007). Další zvláštností u nevidomých osob je písemná komunikace. Základem je šestibodové Braillovo písmo. Další oblast, která je výrazně narušena je prostorová orientace a samostatný pohyb (Valenta, 2014).

1.1 Prostorová orientace a samostatný pohyb osob se zrakovým postižením

Nejvýraznějšími důsledky ztráty zrakového vnímání jsou obtíže s prostorovou orientací a samostatným pohybem, které se týkají především nevidomých osob, ale také osob se zbytky zraku a osob slabozrakých (Finková et al., 2007). Vzhledem k tomu, že při získávání informací z okolí využíváme převážně zrakový analyzátor, je u zrakově postižených třeba hledat jiné systémy pomoci nichž jim bude umožněno bezpečně se přemísťovat v prostoru, tedy stanou se tzv. mobilními. Nevidomá osoba je mobilní v případě, je-li schopna se přemísťovat v prostoru bezpečně a jistě s využitím naučených technik pohybu a získávání informací (Finková et al., 2007).

Při orientaci v prostoru se nevidomí spoléhají na pomoc jiných osob. Dále užívají buď bílou hůl nebo vodícího psa. Z praxe je známo, že zrakově postižení užívají nejčastěji bílou hůl. Nejde jen o pomůcku, která slouží jako prodloužený dotykový orgán. Bílá barva má také signalizační funkci. Technika užívání této pomůcky vyžaduje nácvik, který je dnes oficiálně prováděn na školách pro nevidomé a žáky se zbytky zraku zřizovaných podle § 16, ods. 9. Školského zákona (Květoňová, 1994).

Naučené techniky jsou nezbytné pro orientaci v prostoru a musí se je naučit každý nevidomý člověk. Při nácviku jednotlivých prvků prostorové orientace (dále jen PO) je nutno zachovat určité zásady:

1. Zásada cílevědomého, účelného a nenápadného prolínání výchovy všemi činnostmi zrakově postiženého
2. Zásada bdělé pozornosti
3. Zásada kompenzační funkce ostatních smyslů
4. Zásada postupného zvyšování náročnosti
5. Zásada samostatnosti a zvyšování mobility
6. Zásada bezpečného pohybu
7. Zásada individuálního přístupu (Finková et al., 2007)

Při nácviku prostorové orientace a samostatného pohybu (dále jen POSP) je potřeba pracovat se zrakově postiženými (dále jen ZP) individuálně a to proto, že každý jedinec se učí jinak rychle a potřebuje jiný přístup, který je nezbytné uzpůsobit a přizpůsobit individualitě jedince.

Výchova POSP ZP je nutnou záležitostí především proto, že prostor je objektivní a existuje i tehdy, když ho nevnímáme. Z tohoto důvodu je potřeba výchovu POSP zařadit také do výchovně-vzdělávacího procesu, kterému samozřejmě musí předcházet působení v rodině.

Wiener (1986) rozeznává podle obsahu tři základní oblasti rozvoje PO, jsou to Prvky prostorové orientace a samostatného pohybu ZP, Technika dlouhé hole a Orientačně analyticko-syntetická činnost.

POSP ZP jsou základní návyky, jež rozvíjejí a zdokonalují přirozené schopnosti ZP člověka a jejichž zvládnutí mu umožňuje dosáhnout vysokého stupně mobility.

a) Zvládnutí základních technik pohybu bez hole:

Chůze s vidícím průvodcem – patří mezi základní techniky chůze bez hole. Je třeba, aby zásady znal nejen průvodce, ale především samotný ZP, který pak může svého průvodce správně instruovat. Hlavní zásady jsou držení v zákrytu, tempo chůze, sedání, chůze po schodech, procházení zúžením prostorem, vyhýbání se překážkám apod.

b) Rozvíjení přirozených pohybově-orientačních schopností ZP a odstraňování nepříznivých důsledků ZP v oblasti POSP:

- odhad vzdálenosti
- odhad úhlů
- chůze po schodišti

Charakteristika bílé hole

a) krátká (standardizovaná)

Tato bílá hůl se používá převážně při chůzi se známým průvodcem, ve známém prostředí a při chůzi se psem.

b) dlouhá (nestandardizovaná)

Délka dlouhé hole se odvíjí od výšky nevidomého a tato hůl plní všechny funkce hole (Finková et al., 2007).

Technika dlouhé hole

Nácvik techniky bílé hole v sobě obsahuje několik postupných kroků, u nichž platí zásada postupné zvyšování náročnosti. K dalšímu kroku se přechází až tehdy, když klient zcela a beze zbytku zvládne nižší stupeň. Nácvik techniky dlouhé hole je podle Finkové rozdělen na:

a) Základní trénink

Zrakově postižený se učí především ovládat dlouhou bílou hůl na obě ruce. Do základů ovládnutí dlouhé bílé hole patří techniky, bez jejichž znalosti by zrakově postižený hůl nemohl využívat účelně a bezpečně.

- základní postoj – tělo je vzpřímené a ruka s holí je pokrčena ve výši pasu před středem těla
- základní a tužkové držení, při základním držení je v ČR časté, že hůl se drží shora, a tedy je držena volně mezi palcem a prostředníkem. Při tužkovém držení je hůl držena jako propiska, tedy hůl zůstává mezi palcem, prostředníkem a ukazováčkem.

- kluzná technika, používá u začátečníků, vyhledávání předmětů či objektů. Název odpovídá, že hůl „klouže“ po podložce a přesně kopíruje terén. Důležité je dbát na správnou šířku oblouku, podle šířky ramen.
- kyvadlová technika, je vyšším stadiem používání bílé hole. Zde se také opisuje oblouk na šíři ramen, ale zakončení hole kopíruje terén těsně nad ním a hůl se země dotýká pouze na jedné a druhé straně – klepnutí.
- diagonální technika – technika se užívá při nutnosti vykrytí plochu těla, její užití je velmi často při chůzi do schodů nebo ze schodů (Finková et al., 2007).

b) Procvičování

Procvičování by mělo vždy probíhat v klidném prostředí s vyloučením dopravy, a to proto, že je zapotřebí odstranit psychické zábrany, které jsou často přítomny. Je nutný těsný kontakt mezi instruktorem a klientem. Procvičování je rozděleno do několika fází:

- trasa bez překážek
- chůze po jednoduché trase podle zadání
- chůze po jednoduché trase s překážkami
- složitější trasy podle zadání se změnami sklonu terénu
- chůze po schodech a ze schodů
- chůze po schodech nahoru a dolů jako součást trasy
- překonání prostoru bez orientačních bodů (Finková et al., 2007)

c) Rozvíjení a kvalitativní prohlubování

Cílem této fáze nácviku je zvládnutí běžných orientačních situací, se kterými ZP při pohybu na trase bude setkávat. Vzhledem k nutnosti posloupnosti a zvyšování náročnosti tras se postupuje takto:

- jednoduchá trasa dle zadání, nejprve bez překážek, poté s překážkami
- složitější trasa dle zadání, do nichž je již zakomponováno přecházení ulic
- hledání určitého cíle na kratší a delší trase (Finková et al., 2007)

Orientační analyticko-syntetická činnost

Podle Wienera (1986) je orientačně analyticko-syntetická činnost, nejvyšším stádiem výchovy POSP ZP.

V rámci POSP ZP a jejího zařazení do výchovně-vzdělávacího, terapeutického či rehabilitačního a reedukačního procesu osob se ZP je možno rozdělit její výchovu dle několika kritérií, kdy prvním z nich bude členění dle stupně a typu zrakové vady. Vzhledem k tomu, že

většina ZP má díky své zrakové vadě nějaké omezení v oblasti orientace, je zapotřebí toto jako pedagog či člověk se ZP pracující vědět a následně také vědět, jak přizpůsobit okolní podmínky, tak, aby orientace v prostoru nebyla pro jedince riziková (Finková et al., 2007).

Samotnou pozornost je třeba věnovat pozici zrakově postiženého v zaměstnání, resp. v situaci uspokojování potřeb ve smyslu pracovní aktivity, kterou mnohdy obtížně uplatňuje, byť má kvalifikační předpoklady pro výkon dané profese (Brožek, 1998).

1.2 Kompenzační pomůcky pro zrakově postižené a legislativní vymezení

Kompenzační pomůcky pro ZP lze rozdělit do skupin, Keblová (2001) uvádí dělení na pomůcky optické a neoptické.

Neoptické pomůcky slouží osobám se ZP v každodenním životě a sebeobsluze, při studiu a zaměstnání. Do těchto pomůcek patří ozvučené budíky, rozlišovače barev, lékovky s označením v Braillově písmu a Pichtův psací stroj. Pichtův psací stroj slouží především k zapisování informací.

Optické pomůcky jsou nutné pro osoby se ZP, kteří mají v běžném životě potíže s viděním i přes optimální brýlovou korekci. Zpřístupnit text ZP je možné jeho zvětšením prostřednictvím optického systému. Speciálními optickými pomůckami jsou lupy. Rozlišujeme několik typů lup:

- ruční lupy – posouvají se po textu, některé jsou vybaveny osvětlovacím zařízením
- stojánkové lupy – díky vzdálenosti od plochy umožňují jak čtení, tak psaní pod lupou
- hyperokuláry – lupy zasazené do brýlových obrouček, zlepšují centrální zrakovou ostrost (Keblová, 2001)

Legislativní podmínky pro získání optických a neoptických pomůcek

Lupy předepisuje sám oftalmolog. Ostatní speciální optické pomůcky předepisuje určený lékař a schvaluje je revizní lékař (Hamadová et al., 2007).

Vše je popsáno v zákoně č. 329/2011 Sb., zákon o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů.

Při hledání rozdělení kompenzačních pomůcek můžeme nalézt také dělení dle stupně postižení. A to jsou **zlepšovací** pomůcky, které jsou určeny pro zrakově postižené osoby, u nich je zrak

částečně zachován a využíván, nebo tzv. **nahrazovací** kompenzační pomůcky (Autrata et al., 2002).

Mezi zlepšovací pomůcky patří především brýle, lupy, elektronické přístroje televizního charakteru. Nahrazovací kompenzační pomůcky jsou určeny pro osoby nevidomé. Patří sem např. bílá hůl, slepecké hodiny, teploměry, magnetofony, zvukové knihy a další pomůcky usnadňující nevidomým orientaci a různé úkony denní potřeby (Autrata et al., 2002).

Podpůrné kompenzační a rehabilitační prostředky

Mezi základní kategorie těchto prostředků patří podle Růžičkové a Vítové:

- reedukační a kompenzační pomůcky
  - pro orientaci – Bílá hůl, vodící pes, akustické nebo digitální orientační majáky aj.
  - pro osobní samostatnost – indikátory hladiny tekutin, podpisové šablony, rozlišovače mincí aj.
  - pro získání informací – Pichtův psací stroj, PC se speciální výbavou, digitální záznamník, optické pomůcky aj.
- systémy odstraňování architektonických, informačních a orientačních bariér
  - bezbariérové projektování
  - odstraňování bariér

Některé kompenzační a rehabilitační pomůcky lze hradit ze zdrojů zdravotní pojišťovny nebo ze systému sociálního zabezpečení prostřednictvím poskytnutí příspěvku na zvláštní pomůcku ze státního rozpočtu „Příspěvky na kompenzační pomůcky“ podle zákona 329/2011. Ostatní pomůcky si uživatel musí uhradit z vlastních zdrojů, případně s pomocí nadací nebo projektů (Růžičková a Vítová, 2014).

Také vodící pes je jednou z „kompenzačních pomůcek“ pro samostatný pohyb zrakově postižených lidí, a to nejen zcela nevidomých, ale i slabozrakých nebo se zbytky zraku (Integrace, 2020).

1.3 Pes jako kompenzační pomůcka

Vodící pes (dále jen VP) podporuje nevidomé nebo zrakově postižené lidi v oblasti mobility a umožňuje jim bezpečný pohyb ve známém i cizím prostředí. VP podporuje samostatný život lidí s postižením zraku, jejich volnočasové aktivity a integraci do běžného života společnosti (Assistance Dogs Europe, 2014).

Nevidomí lidé se psem chodí zejména po známých trasách, které oba dobře znají, zatímco lidé slabozrací se s pomocí psa a také různých navigačních zařízení mohou vydat i na trasy neznámé. Úkolem vodícího psa je dovést svého pána bezpečně do cíle (Kavalírová, 2017),

VP musí plnit úkoly z 90 % na 1 povel na veřejných i interiérových prostředích. VP by měl předvést základní poslušnosti dovednosti na zvukový a posuňkový povel pro sednutí, lehnutí, zůstání na místě, chůze u nohy a přijít, když je přivolán klientem. Pes musí být schopný plnit úkoly i na velmi rušných místech (Assistance Dogs International, 2020).

Tito psi musí zvládat víc než 30 povelů důležitých pro bezpečné vedení nevidomého. Patří sem například dovednosti, jakými jsou udržení přímého směru chůze, zrychlení či zpomalení tempa, odbočování doleva a doprava a zastavení. Pes musí umět označit a obejít různé statické a pohyblivé překážky, včetně vysokých překážek. Dále musí zvládat povely vyhledávací, nalezení schodů, dveří, eskalátoru, lavičky aj.

Také musí podat a podržet nejrůznější předměty a ustát náročné situace jako jsou cestování všemi druhy dopravních prostředků, pohyb v rušných místech a nakupování. Pes nesmí být bázlivý, ani agresivní, při práci musí být lhostejný k případným rušivým zrakovým, sluchovým i pachovým vjemům.

VP je jediný ze skupiny psů se speciálním výcvikem, který je státem uznán jako kompenzační pomůcka a lidé s těžkým zrakovým postižením mohou získat od státu finanční příspěvek na pořízení psa ve výši 90 % jeho ceny, která se v současné době pohybuje okolo 250 000 Kč (Kavalírová, 2017).

Zákon č. 329/2011 Sb. o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením uvádí, že *Příspěvek na zvláštní pomůcku, který je poskytován na pořízení vodícího psa, se poskytne jen na pořízení psa, který byl vycvičen a předán právnickou nebo fyzickou osobou, která je členem mezinárodní organizace sdružující výcvikové školy. Podmínka členství v mezinárodní organizaci sdružující výcvikové školy se považuje za splněnou, i pokud není právnická nebo fyzická osoba jejím členem, avšak podala přihlášku za člena, nejdéle však po dobu 2 let ode dne podání této přihlášky. Prováděcí právní předpis stanoví dovednosti vodícího psa, které musí splňovat.* Více se dovednostmi VP budeme zabývat v podkapitole 2.4 Speciální výcvik.

2 Systém výcviku vodících psů

2.1 Vlastní chov

Výcvik vodícího psa (VP) obvykle trvá 18-20 měsíců a je zakončen zkouškou, která psa opravňuje k vykonávání funkce vodícího psa. Po složení této zkoušky může být následně předán nevidomému.

Systém výcviku vodících psů se dělí na dvě části. První část je takzvaná Předvýchova štěněte a druhá část je samotný speciální výcvik (dále jen SV) (Kavalírová, 2017).

V současné době neexistuje jednotný způsob přípravy VP. Každá organizace zabývající se výcvikem má svá vlastní pravidla a metody práce. Některé organizace se kromě předvýchovy a výcviku věnují rovněž chovu VP, většinou ve spolupráci se zahraničními organizacemi. Jsou vytvářeny speciální chovné linie jednotlivých plemen, které jsou přísně vybírány na základě vhodných povahových vlastností a s ohledem na zdravotní problémy (Kavalírová, 2017).

2.2 Nalezení vhodných předvychovatelů a předávání štěněte

Každá instituce hledá dobrovolníky pro předvýchovu štěňat. Požadavky na hledané dobrovolníky jsou především základní kynologické zkušenosti, případně by měli spolupracovat s příslušnou organizací zabývající se výcvikem VP. Dále je třeba mít dostatek času na štěně, žít ve městě (nejlépe v bytě), čím větší město, tím lépe pro štěně. V neposlední řadě musí být dobrovolníci obecně důslední.

Předvychovatel získá věrného kamaráda na dobu určitou, spoustu zábavy a zkušeností. Je vhodné promyslet, zda jsme ochotni se s pejskem za rok rozloučit.

Poté, co se organizace setká s případnými dobrovolníky a ti splňují dané požadavky, následuje předávání štěněte. Organizace se snaží vyhovět každému dobrovolníku. Pokud předvychovatel chce fenu, s největší pravděpodobností jí bude mít. Předvychovatelé se jedou na „své“ budoucí kamarády podívat, pomazlit se s nimi a dozvědět se o nich základní informace. Po nějakém čase si dobrovolníci přijedou pro psího kamaráda a odváží si ho do svých domovů (Mathilda, 2015).

Předvychovatelé dostávají příspěvek na výživu štěněte (nebo dostávají vhodné krmení), na veterinární prohlídky a očkování (Galajdová, 1999).

Celá spolupráce je podložena smlouvou (Mathilda, 2015).

2.3 Předvýchova

Základním předpokladem pro kvalitní výcvik VP je výběr vhodného štěněte. Pro výcvik se používají plemena s přátelskou povahou, která ráda pracují. Nejčastěji používanými plemeny v ČR jsou labradorští a zlatí retrívři a jejich kříženci. V posledních letech jsou v oblibě také border kolie a krátkosrsté kolie, a to především pro svou přátelskou povahu, energetičnost a vysokou inteligenci. Výjimečně, avšak s úspěchem, jsou cvičeni i královští pudlové a jejich kříženci s labradorským retrívrem (labradoodle), jejichž hlavní předností je nelíná srst, tudíž jsou vhodné i pro osoby s alergií na psí srst. Dříve byl používán hlavně německý či švýcarský ovčák, v současné době jsou však tito jedinci cvičeni spíše výjimečně, na žádost klienta.

Organizace cvičící VP získávají štěňata buď z vlastního chovu nebo je nakupují od prověřených chovatelů. Některá výcviková centra používají různé testovací metody, ať už vlastní nebo převzaté ze zahraničí. Kromě povahových vlastností je kladen důraz na zdravotní stav štěněte, je sledován výskyt některých onemocnění v rodové linii a v průběhu předvýchovy je štěně podrobeno mnoha zdravotním vyšetřením (Kavalírová, 2017).

Nejvhodnější dobou pro odběr štěněte je věk osmi týdnů. Pes v tomto věku si rychle oblíbí nového majitele, který mu nahradí psí smečku, od níž byl oddělen, a lehce si zvykne na nové prostředí. Je již zvyklý přijímat normální potravu a dovede správně reagovat na základní podněty (Komolý, 1963).

Štěně je předáno předvychovateli-dobrovolníkovi, který spolupracuje s příslušnou organizací. U něj štěně najde „azyl“ pro následujících deset měsíců (Kavalírová, 2017). Hlavní úkol celé předvýchovy je, aby se štěně tzv. socializovalo. Zvyklo si na ruch velkoměsta, na různá prostředí, naučilo se jezdit MHD, vlakem, autobusem. Proto je důležité, aby štěně pobývalo ve městě (Mathilda, 2015).

Předvýchova je jakousi obdobou mateřské školy. Štěně se zde učí základní dovednosti – hygienické návyky a především, již zmiňovanou socializaci. Během prvního roku života by mělo základní povely poslušnosti (sedni, lehni, vstaň, chůze u nohy, chůze na vodítku,

přivolání). Musí být odolné vůči velké zátěži a někdy i stresovým situacím. Musí se naučit i zůstat v klidu o samotě, protože ne vždy jej bude moci vzít jeho budoucí majitel s sebou. Po celou dobu předvýchovy předvychovatel sleduje, jak se štěně v různých situacích chová a jakým způsobem reaguje na konkrétní podněty.

Zdárný průběh předvýchovy je sledován formou pravidelných setkání (supervizí) předvychovatelů a štěňat, na nichž zkušenější cvičitelé sledují, jak jednotlivá štěňata prospívají po stránce zdravotní i povahové. V případě pochybností o správném průběhu předvýchovy mohou cvičitelé s předvychovatel a jeho svěřencem pracovat individuálně.

V průběhu předvýchovy štěně prochází řadou veterinárních testů, aby byly vyloučeny choroby, které bránily psovi v práci VP nebo kvůli nimž by musel být vyřazen z činné služby (Kavalírová, 2017).

Ve věku 12 měsíců je prověřen celkový zdravotní stav každého psa, zahrnující rentgenové vyšetření kyčelních a loketních kloubů, rovněž odborné vyšetření očí, a na základě výsledků jak zdravotních, tak povahových, je pes zařazen do výcviku pro jeho budoucí povolání. V ČR je zvykem psa také vykastrovat (Assistance Dogs International, 2020). Na základě rentgenologického vyšetření je zjišťováno, zda pes netrpí dysplazií (porucha vývoje nebo růstu) kyčelního nebo loketního kloubu (Kavalírová, 2017).

Statistika uvádí, že 30 až 50 % psů je během výcviku vyřazeno, nebo je přecvičeno na jiný účel (Oldbrich, 2003).

Každá organizace zajišťuje svému dobrovolníkovi krmivo po celou dobu předvýchovy, proplácí veterinární péči a každý měsíc přispívá tisícikorunou. Dále dobrovolník dostane identifikační známku, služební průkaz a pracovní vestu pro štěně, která umožňuje vstupovat se psem tam, kam běžní psi nesmí (Mathilda, 2015).

2.4 Speciální výcvik

Poté, co štěně oslavilo své první narozeniny, přichází velké loučení. Mladý pes odchází z rodiny předvychoovatele buď do výcvikového centra, nebo do domácnosti cvičitele (Kavalírová, 2017).

Aby byl pes na svoji velkou roli dobře připraven, musí mít na výuku dostatek času. Doba výcviku se pohybuje od šesti do devíti měsíců tak, aby byl pes při předání ve věku minimálně 18 měsíců a maximálně 36 měsíců (Mathilda, 2015).

Výcviku VP by se měli věnovat lidé, kteří mají kynologické zkušenosti, znají problematiku prostorové orientace a samostatného pohybu osob se zrakovým postižením. Některé organizace mají stanoveny kvalifikační požadavky na cvičitele. Členské školy Mezinárodní federace VP mají pravidla pro klasifikaci a vzdělání cvičitelů a dalších pracovníků organizace povinná. Důležité jsou znalosti ve VP, ale také v práci s nevidomými klienty (Kavalírová, 2017).

Během SV se pes učí celou řadu povelů a dovedností. Nejprve je třeba aby se pes naučil chůzi v postroji – pes musí jít v tahu, musí udržovat správný směr. Následně se učí zrychlit či zpomalit tempo chůze a na povel zastavit a rozejít se. Poté se pes učí obcházet a označkovat překážky, jakými jsou např. obrubníky, první a poslední schod schodiště, terénní nerovnosti. Dále se je třeba umět vyhledávat určité prvky – schodiště, přechod pro chodce, volné místo k sezení v dopravním prostředku (Kavalírová, 2017).

Nejtěžším úkolem pro psa je neuposlechnutí povelu majitele v případě, kdy by mohlo být ohroženo jeho zdraví. Situace může nastat tehdy, objeví-li se na známé trase nechráněný výkop. Pes zastaví před výkopem, nevidomý, který netuší, že je zde nová překážka, pobídne psa k další chůzi povel „vpřed“. Pes však nadále stojí a povel neuposlechne. Nevidomý si ohmatá terén bílou holí, následně vydá povel „vyved“ a pes bezpečně obejde výkop a vrátí se na původní trasu. Poté už zbývá jen psa vydatně pochválit a odměnit pamlskem (Kavalírová, 2017).

Výcvik VP má od roku 2012 jasně daná pravidla zákonem 329/2011 Sb. a dle přílohy č.2 k vyhlášce 388/2011 Sb. Vodící pes musí zvládat 34 dovedností, které z něj dělají průvodce nevidomého člověka.

Přehled dovedností VP

- ovladatelnost psa na vodítku za klidu na místě i za pohybu
- polohy psa v klidu u nohy (sedni, lehni, vstaň)
- aport (podání spadlého předmětu)
- odložení a ponechání psa o samotě
- přivolání
- chování psa na veřejných prostranstvích
- chování psa při průchodu skupinou osob
- chování psa při cestování veřejnou dopravou
- lhostejnost vůči sluchovým, zrakovým a pachovým vjemům
- zahájení chůze a udržení tempa
- změna směru chůze
- změna tempa chůze
- přerušování chůze
- označení chodníku
- vyhýbání překážkám zprava i zleva
- označení terénních nerovností
- vyhýbání pohyblivým překážkám
- nalezení přechodu pro chodce
- nalezení schodů, eskalátorů
- nalezení dveří
- nalezení zastávky hromadné dopravy
- nalezení chodníků
- nalezení výtahu
- nástup do dopravních prostředků
- výstup z dopravních prostředků
- převádění přes vozovku
- chůze po schodech (označení prvního a posledního schodu)
- jízda na eskalátoru
- vyvedení z nepřehledné situace
- schopnost chůze mimo chodník
- nácvik některých konkrétních tras
- dovedení domů od zastávky MHD (Mathilda, 2015)

Poté, co pes zvládne všechny povely potřebné pro práci VP a naučil se všem nutným dovednostem, může skládat zkoušku.

Průběh závěrečné zkoušky se u jednotlivých institucích, provádějící výcvik VP, liší. V ideálním případě by měl být u zkoušky přítomen nezávislý rozhodčí, tj. osoba k tomuto účelu speciálně proškolená, mající dostatek zkušeností s výcvikem vodících psů a zároveň znalá problematiky života osob se ZP, v oblasti motoriky, POSP (Kavalírová, 2017).

Zkouška, někde se uvádí i test, se provádí na neznámé trase, kde pes provede svého cvičitele, který je po celou dobu testu bez zrakové kontroly, má klapky na očích (Mathilda, 2015).

Po jejím úspěšném složení nastoupí do činné služby a bude předán novému majiteli (Kavalírová, 2017).

2.5 Příprava klienta a předávání psa

Nejzásadnějším bodem celého procesu přípravy a předání VP je stanovení vhodného týmu nevidomý a pes. Každý psí jedinec je jiný, má jinou povahu a jiný temperament. Proto je velmi důležité, aby žadatel poskytl cvičiteli co nejvíce informací o svých představách, požadavcích na VP a o svém způsobu života. Nejdůležitějšími kritérii jsou rychlost chůze, vitalita, fyzická zdatnost žadatele, množství a délka tras, po kterých se nevidomý nejčastěji pohybuje. Proto nelze VP přidělovat na základě pořadníku. Je důležité pečlivě vybírat vhodné dvojice (Kavalírová, 2017).

Výběr pohlaví je jednou ze základní otázek při výběru psa. Fenky jsou klidnější, jemnější, drobnějšího vzrůstu (nezávisle na plemeni), často bývají k členům rodiny přichylnější a poslušnější než psi samci, pes se snaží být dominantní (Koch-Kostersitzs, 1980).

Pes se musí naučit pracovat se svým pánem a jeho pán se musí naučit pracovat se svým novým psem. Vždy jde o partnerství a souhru. Vodící pes totiž neví, kde je cíl, a tak tedy musí sledovat povely svého pána. Psovod ale nevidí překážky na cestě, a tak je na psovi kudy přesně půjdou, aby se během cesty vyhnuli překážkám a došli tam, kam si psovod přeje (Harris, 2012).

Pes a budoucí majitel se mohou, pod vedením cvičitelem, setkávat již během výcviku, což urychluje následné předávání psa novému majiteli. Klient si osvojuje povelovou techniku a pod vedením cvičitele se učí, jak má vypadat správně provedený povel. Ke konci výcviku už některé organizace umožňují budoucímu majiteli ponechat si psa u sebe na pár dní a následně si s cvičitelem vysvětlit případné nejasnosti.

Některé organizace nabízejí čekatelům na VP hromadné několikadenní školení, kde se budoucí majitelé učí, jak o psa pečovat a jak jej správně „používat“. Jiné dávají přednost individuálnímu přístupu, kdy cvičitel seznamuje klienta se všemi potřebnými informacemi a učí jej, jak se psem pracovat. Také poskytují klientovi informace o konkrétním psovi – co rád dělá, jeho vlastnosti a doporučují vhodné volnočasové aktivity, které mohou napomoci k upevnění vztahu mezi nevidomým a VP (Kavalírová, 2017).

Během SV psa klient požádá Úřad práce v místě bydliště o příspěvek na pořízení vodícího psa. Postup při podání žádosti o příspěvek je individuální. Záleží na termínu podání žádosti, dokumenty potřebné k žádosti a případný doplatek na pořízení psa přidělený Úřadem práce (Mathilda, 2015).

Předávání psa trvá obvykle jeden týden a odehrává se většinou v místě bydliště klienta.

Hlavním úkolem dvojice během procesu předávání je však navázání pevného vztahu, kdy pes s ochotou pomáhá svému novému majiteli a nevidomý důvěřuje svému pomocníkovi. Takový vztah nelze vytvořit za pouhý týden, ale lze jej „nastartovat“ a je na nevidomém, zda se důvěrný vztah s čtyřnohým pomocníkem plně rozvine, či nikoliv. Pro upevnění vztahu bohatě postačí společné procházky do přírody, aportování oblíbené hračky (Kavalírová, 2017).

Je chybou se domnívat, že složením zkoušky končí výcvik psa. Majitel se svým psem musí cíleně cvičit dovednosti, které pes nabyl ve SV a procvičovat zejména ty situace, s nimiž se pes při běžné práci příliš často nasetkává (vysoké překážky, chůze mimo chodník). Dále je třeba se psem pravidelně procvičovat základní poslušnost.

Co se týče samotného předávání, přizpůsobuje se možnostem klienta a potřebám pejska, aby příprava na nový život probíhala co nejefektivněji. Se psem přijede cvičitel do místa bydliště a podle předem domluveného plánu začne výuka potřebných tras. Cvičitel se ubytuje někde v okolí bydliště klienta a zůstává obvykle 5 dní na základní výuku. V případě potřeby se dá toto období intenzivní výuky rozdělit na několik částí nebo prodloužit. V dalším týdnu se cvičitel vrací, aby prověřil a ohlídal správnost naučených tras (Mathilda, 2015).

2.6 Servis po předání

Většina výcvikových organizací umožňuje svým klientům pravidelný „servis po předání“ VP (Kavalírová, 2017).

Předáním vycvičeného vodícího psa se k sobě dostane člověk a pes, dvě živé bytosti, které teprve společným životem k sobě začnou hledat cestu. Pejskovi se nedá předem vysvětlit, jaká změna ho v životě čeká, musí si na nového majitele zvyknout, na nové prostředí a trasy. Je to pro oba náročné období, ve kterém potřebují podporu a pomoc svého cvičitele. Po převzetí psa má každý klient nárok na následný servis. Většina psů po předání něco „vymyslí“ a zkusí svého nového majitele pozlobit. Je nutné, aby o těchto situacích cvičitel věděl, aby mohl rychle reagovat a pomoci. Dva měsíce po předání psa je cvičitel s klientem každý týden v telefonickém kontaktu, společně prodiskutují vše nové, krásné chvíle i případné zlobení. Během prvního roku života se psem přijede cvičitel dvakrát na kontrolu a následně jedenkrát ročně až do uplynutí prvních pěti let společného života člověka a psa (Mathilda, 2015).

Organizace pro své klienty pořádají letní soustředění (zpravidla jsou dvakrát ročně). Jedná se o týdenní pobyty, kde si majitele VP pod dohledem zkušených cvičitelů mohou procvičit poslušnost svého pejska, osvěžit jednotlivé dovednosti. Cílem těchto soustředění není jen výcvik VP, ale i setkání a navazování nových přátelství mezi lidmi, kteří se denně potýkají s podobnými problémy (Mathilda, 2015).

Přes veškerou snahu se ve výjimečných případech může stát, že pes svého nového pána nepřijme, nebo má člověk se svým psem tolik problémů, že mu to jeho život komplikuje. V tom případě je třeba přistoupit k vrácení psa nebo výměna za jiného. Při vrácení psa bez náhrady může klient počítat s tím, že mu bude vrácen i příspěvek na pořízení psa od úřadu práce, a to v případě, že dojde k vrácení psa do tří měsíců od data předání psa. V každém případě je důležité při vrácení psa hledět na potřeby psa jako živé bytosti a případný konfliktní vztah s jeho člověkem zbytečně neprodlužovat (Mathilda, 2015).

3 Instituce zprostředkující přípravu a výcvik vodících psů

V České republice je 10 institucí (organizací), které se zabývají přípravou a výcvikem VP.

Patří sem:

- Nadační fond Mathilda
- Středisko výcviku vodících psů (SONS ČR)
- Škola pro výcvik vodících psů, s.r.o.
- HE+PA Společnost pro výcvik a předávání vodících psů
- HELPPES – Centrum výcviku psů pro postižené, o.p.s.
- PES PRO TEBE, z.s.
- Pes partner, z.s.
- Pestrá, o.p.s.
- Pomocné tlapky, o.p.s.
- Vodící psi srdcem, z.s.

Organizace se liší především velikostí – některé se skládají pouze z jednoho až dvou cvičitelů, kteří mají kromě výcviku psů na starost veškeré další aktivity související s výcvikem a předáním psa. Jiné organizace mají multidisciplinární tým zaměstnanců, složený z cvičitelů a sociálních, administrativních a popřípadě dalších pracovníků.

Další rozdíl může být ve způsobu získávání štěňat. Některé mají vlastní chov, jiná štěňata nakupují od prověřených chovatelů.

Poslední rozdíl je způsob ubytování psů během speciálního výcviku. Cvičitelé menších organizací mají psy po dobu výcviku přímo ve svých domácnostech. Pes tak přechází z předvýchovy opět do rodinného prostředí. Větší výcvikové školy mají vybudované zázemí pro umístění psů do kotců. Malé výcvikové školy tak většinou vycvičí 3-6 psů za jeden rok, zatímco větší školy až 20 psů za rok, neboť jeden cvičitel může pracovat až se čtyřmi psy současně (Kavalírová, 2017).

Podrobněji se rozdíly mezi jednotlivými organizacemi budeme věnovat v tabulce č. 1, která se nachází v podkapitole **3.2 Komparace systému výcviku vodících psů mezi jednotlivými organizacemi.**

3.1 Samostatné instituce v ČR

V této podkapitole si charakterizujeme jednotlivé instituce, které zprostředkují výcvik VP.

Nadační fond Mathilda – výcvik vodících psů

Nadační fond Mathilda vznikl v roce 2010, sídlí v Praze a jmenuje se podle své patronky a zakladatelky, hraběnky Mathildy Nostitzové.

Paní Nostitzová se narodila roku 1936 v zámku v Plané u Mariánských Lázní jako nejstarší dcera hraběte Karla Nostitze. V roce 1970 se provdala za italského diplomata Maria Quagliottiho a doprovázela ho při jeho působení v řadě zemí světa. Paní hraběnka Nostitzová víc než 20 let pomáhá lidem se zrakovým postižením a za tuto svou činnost obdržela řadu prestižních ocenění. Podařilo se jí osobně podpořit řadu projektů, uspořádat celou řadu významných společenských událostí a přispět i značnou finanční částkou na aktivity, které přímo pomáhají nevidomým a slabozrakým. Sama říká: „Pomoc není otázkou peněz, ale srdce.“

Nosnou myšlenkou nadačního fondu Mathilda je propojování tří skupin lidí – těch, kteří pomoc potřebují s těmi, kteří pomáhat chtějí a s těmi, kteří vědí, jak na to. Instituce se zabývá především následujícími činnostmi pro těžce zrakově postižené:

- Pořízením, výchovou a výcvikem VP
- Podporou zejména mladých hudebních interpretů formou organizování koncertů, na nichž vystupují, a koupí kvalitních hudebních nástrojů
- Vzdálenou IT podporou a pořádáním speciálních počítačových kurzů
- Vydáváním zvukového časopisu a péčí o databázi elektronických knih
- Pořádáním řady setkání a společenských akcí pro zrakově postižené

V organizaci Mathilda pracují především lidé nevidomí nebo lidé s vážnou zrakovou vadou. Také spolupracuje s řadou přátel, kteří jej podporují na dobrovolném základě, například Eva Holubová.

Vzhledem k omezené finanční podpoře ze strany státu se Mathilda zabývá i benefičními aktivitami, které kromě získání finančních prostředků, seznamují veřejnost s problematikou zrakově postižených. Generální partner organizace je ČSOB (Mathilda, 2015).

Sjednocení organizace nevidomých a slabozrakých (SONS)

Středisko výcviku vodících psů (SVVP)

Středisko výcviku VP nalezneme v Praze a je součástí sjednocené organizace nevidomých a slabozrakých (dále jen SONS). Posláním této organizace je sdružovat a hájit zájmy nevidomých a těžce zrakově postižených občanů, poskytovat konkrétní služby vedoucí k integraci takto postižených občanů do společnosti.

Tato instituce je členem Mezinárodní federace VP (International Guide Dog Federation) se sídlem ve Velké Británii a s působností ve vyspělých zemích celého světa. Tato organizace byla založena za účelem vytváření a dodržování vysokých standardů nejen v odchovu, výchově a výcviku VP, ale hlavně v oblasti péče o ZP klienty. Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých – Středisko výcviku vodících psů je plnohodnotným členem organizace od roku 1997.

Středisko výcviku vodících psů je profesionální pracoviště, které se zabývá výchovou a výcvikem VP jako průvodců těžce ZP osob, teoretickou i praktickou přípravu žadatele na převzetí a užívání VP, odborným předáváním VP do užívání, praktickým zácvikem dvojice nevidomý člověk a VP a pomocí při řešení jakýchkoliv problémů vyplývajících z užívání VP během celé jeho činné služby.

Středisko výcviku vodících psů se zaměřuje:

- vlastní odchov, výběr a nákup štěňat
- výchovu štěňat v rodinách a dobrovolných spolupracovníků
- vlastní výcvik psů dle standardů Mezinárodní federace vodících psů
- přísnou veterinární péči o psy ve výchově a ve výcviku
- proškolení a praktický zácvik nevidomých žadatelů o VP
- odborné předávání vycvičených psů
- následnou péči o každého uživatele

V posledních letech se věnují i psům asistenčním (Středisko výcviku vodících psů, SONS ČR, 2019).

Škola pro výcvik vodících psů, s.r.o.

VODÍČÍ PES, z.s.

Škola pro výcvik vodících psů, s.r.o. podporuje klienty s těžkým postižením zraku, kteří chtějí uplatňovat svoji samostatnost a nezávislost na okolí prostřednictvím služby VP.

Tuto organizaci, která sídlí v Brně, založil v roce 2000 Milan Dvořák, který se zabývá výchovou a výcvikem VP. Pan Dvořák navštěvuje odborné konference se zaměřením na kompenzační pomůcky pro nevidomé a potřeby pro VP. Díky spolupráci se zahraničními školami získává nové poznatky ke zdokonalování jednotlivých fází přípravy VP.

V roce 2006 bylo ve škole uděleno prestižní členství v Mezinárodní federaci VP (IGDF) se sídlem ve Velké Británii (Škola pro výcvik vodících psů, s.r.o., 2018).

HE+PA Společnost pro výcvik a předávání vodících psů

Společnost pro výcvik a předávání vodících psů se zabývá vlastním chovem, výchovou, výcvikem a předáváním VP lidem s těžkým zrakovým i kombinovaným postižením. Úzce spolupracuje s občanským sdružením HEPA, které pořádá pro klienty i jiné zájemce různé aktivity: letní týdenní pobyt s VP, jehož náplní je kromě zábavy i nutné procvičování dovedností čtyřnohých pomocníků, dále víkendové pobyty a soutěže v různých regionech ČR.

Hlavním cvičitelem společnosti je Ing. Helena Nerglová, která se této profesi věnuje již patnáct let a předala 74 VP. Ve spolupráci s občanským sdružením HEPA též připravila čtyři pejsky asistenční pro osoby s kombinovaným postižením.

Společnost je plnohodnotnými členy mezinárodní organizace International Association of Assistance Dog Partners (IAADP). IAADP sdružuje jak výcvikové školy, které se zabývají přípravou všech tzv. pomáhajících psů, tak klienty těchto škol a jejich příznivce. Má vypracované standardy výcviku, které společnost dodržuje (HE+PA Společnost pro výcvik a předávání vodících psů, 2018).

HELPPES – Centrum výcviku psů pro postižené, o.p.s.

Posláním organizace je integrace osob se zdravotním postižením do společnosti a kolektivu, jejich návrat do aktivního života, zařazení do vzdělávacího či pracovního procesu, rozšíření možností při sebeobsluze, získání větší soběstačnosti, nezávislosti, sebevědomí, svobody a bezpečí. To vše pomocí speciálně vycvičených psů v projektu Pomoc přichází na čtyřech tlapkách.

Helppes, jako první organizace nejen v ČR, ale i ze zemí tzv. bývalého východního bloku, dokázal splnit podmínky nejvyšších mezinárodních standardů v poskytování služeb tohoto druhu a získal akreditaci pro plnohodnotné členství v mezinárodních organizacích, sdružujících poskytovatele těchto služeb – Assistance Dogs Europe a Assistance Dogs International.

Helppes je jediná profesionální nezisková organizace svého druhu v České republice, která je registrovaným poskytovatelem sociálních služeb. Pomáhá osobám s nejrůznějšími druhy postižení na jejich cestě k integraci, soběstačnosti a samostatnosti prostřednictvím speciálně vycvičených psů.

Instituce je dvojnásobným držitelem (2016, 2019) Čestného uznání NAUTIS za práci pro osoby s poruchou autistického spektra. Helppes se podařilo získat Cenu veřejnosti ve dvou ročních soutěžích „Neziskovka roku“ (roky 2013, 2014). Je držitelem Certifikátu světové organizace Delta Society (HELPPES – Centrum výcviku psů pro postižené, o.p.s., 2018).

PES PRO TEBE, z.s.

PES PRO TEBE, z.s. je organizace zabývající se výcvikem VP pro nevidomé, asistenčních psů pro osoby s tělesným, mentálním nebo kombinovaným postižením a signálních detekčních psů pro osoby s onemocněním Diabetes mellitus I. typu. Organizace je členem mezinárodní asociace ADI (Assistance Dogs International) na pozici „Kandidát“ a připravuje se na proces akreditace.

Posláním je usnadňovat prostřednictvím psích pomocníků každodenní život lidem s handicapem (PES PRO TEBE, z.s. 2018).

Pes partner, z.s.

Pes partner, z.s. je nestátní neziskovou organizací, nachází se v Lochách u Čáslavi, která se zabývá pozitivními sociálními aktivitami se zvířaty, především se psy. Klade velký důraz na neustálý rozvoj a vzdělání svých pracovníků a sledování nových trendů v oboru zoorehabilitace. Modernizují a zavádějí nové postupy.

Organizace se zabývá především službami pro osoby se zdravotním postižením. Provádí výcvik asistenčních a vodících psů. Hlavním cílem činnosti spolku je usilovat o rozvoj služeb v oblasti zoorehabilitace a zooterapie (Pes partner, z.s., 2016).

Pestrá, o.p.s.

Pestrou, o.p.s., založili v roce 2009 manželé Pragerovi a trenérka Michaela Perčinová, protože chtěli cvičit asistenční psy pro lidi s postižením bez použití kotců. Věřili a věří dodnes, že pes, který je vychovaný a vycvičený v přirozeném prostředí domova, má tu nejlepší průpravu, aby pomáhal svému budoucímu páníčkovi. Dosud předali 54 asistenčních psů. Provádí výcvik vodících, signálních, asistenčních a canisterapeutických psů pro děti i dospělé se zrakovým, sluchovým, tělesným a kombinovaným postižením (Pestrá, o.p.s., 2009).

Pomocné tlapky, o.p.s.

Pomocné tlapky, o.p.s. založil v roce 2001 Jiří Tomášů, Hana Pirnerová a Michaela Freeman. Obecně prospěšná společnost se zabývá chovem, předvýchovou a výcvikem asistenčních psů. Vycvičené psy předáváme zdarma do dlouhodobého užívání tělesně postiženým, zejména těm, kteří jsou zcela nebo částečně upoutáni na invalidní vozík, ale i lidem nevidomým, pacientům se záchvatovými onemocněními a lidem s kombinovaným onemocněním.

Dále se Pomocné tlapky věnují výcviku vodících psů pro nevidomé a canisterapii (Pomocné tlapky, o.p.s., 2009).

Vodící psi srdcem, z.s.

Vodící psi srdcem, z.s. je spolek, jehož hlavním cílem je podpora osob s těžkým zrakovým znevýhodněním prostřednictvím kvalitního výcviku vodících psů, dále následným servisem po předání VP klientovi. Snahou je, aby aktivity přispěly k lepší integraci zrakově znevýhodněných spoluobčanů do světa vidomých lidí.

Činnost spolku:

- A) Předvýchova štěňat budoucích vodících psů
- B) Výcvik a předání vodících psů klientům
- C) Následný servis po celou dobu činné služby vodícího psa
- D) Propagační akce a osvětová činnost (Vodící psi srdcem, z.s., 2020)

3.2 Komparace systému výcviku vodících psů mezi jednotlivými organizacemi

Tabulka č. 1 – srovnání institucí

Organizace	Počet cvičitelů	Asistenční psi	Členem IGDF/ADI
HE+PA	3	ne	nejsou členem
HELPPES	1	ano	ADI
Mathilda	4	ne	IGDF
Pes partner	2	ano	čekateli na členství IGDF
PES PRO TEBE	6	ano	nejsou členem
Pestrá	5	ano	ADI
Pomocné tlapky	3	ano	nejsou členem
SONS	4	ne	IGDF
Škola pro výcvik vodících psů	9	ne	IGDF
Vodící psi srdcem	3	ne	nejsou členem

PRAKTICKÁ ČÁST

4 Metodologie

4.1 Cíl práce

Cílem praktické části bakalářské práce je kvalitativní rozbor a komparace fáze předání vodícího psa klientům se zrakovým postižením v jednotlivých institucích zaměřených na výcvik vodícího psa v České republice.

V souladu z výše uvedeným cílem byla formulovaná tato výzkumná otázka:

- Jaké jsou rozdíly u jednotlivých organizací v ČR, cvičících VP, při fázi předávání vodícího psa klientovi ?

4.2 Výzkumný soubor

Výzkum byl realizován v institucích, které se věnují přípravě a výcviku vodících psů. Vzorek tvořily již zmiňované organizace, konkrétně cvičitelé vodících psů. Vždy se jednalo o vedoucího cvičitele organizace. Tito cvičitelé byli zvoleni záměrně, jelikož mají nejvíce praxe a zkušenosti s touto problematikou.

4.3 Metody výzkumu

K naplnění formulovaných cílů byla využita kvalitativní strategie v designu deskriptivní případové studie zaměřené na popis a komparaci systému výcviku vodících psů s akcentem rozboru fáze předávání kompenzační pomůcky. Pro sběr dat byl využit polostrukturovaný rozhovor a analýza dokumentů.

Kvalitativní výzkum

Hendl (2015, s. 50) tvrdí, že kvalitativní výzkum je *jakýkoliv výzkum, jehož výsledků se nedosahuje pomocí statistických procedur nebo jiných způsobů kvantifikace*.

Kvalitativní výzkumník vybírá na začátku výzkumu téma a určí výzkumné otázky. Otázky může doplňovat v průběhu výzkumu, během sběru a analýzy dat. Tyto metody jsou typické pro

kvalitativní výzkum. Sběr dat a jejich analýza v kvalitativním výzkumu probíhají v delším časovém intervalu (Hendl, 2017).

Cílem výzkumu je získat detailní a komplexní informace o dané problematice (Švaříček et al., 2017).

V rámci případové studie tedy shromažďujeme velké množství dat o jednom či několika málo jedinců (Hendl, 2005).

Polostrukturovaný rozhovor

Reichel (2009, s. 111) tvrdí, že *polostrukturovaný rozhovor se vyznačuje tím, že má připraven soubor témat/otázek, který bude jeho předmětem, aniž by bylo předem striktně stanoveno jejich pořadí*. Tazatel může otázky různě upravovat a doplňovat, ale nesmí žádnou vynechat (Reichel, 2009).

Analýza dokumentů

Analýza dokumentů, může dle Hendla (2005) sloužit jako samostatný zdroj dat nebo může doplnit data získaná pozorováním a rozhovorem. Za dokumenty se považují data, která vznikla v minulosti, byla pořízena někým jiným a pro jiný účel, než jaký má aktuální výzkum. Výzkumník se zabývá tím, co je již k dispozici, ale některé informace si dohledává sám (Hendl, 2005).

4.4 Realizace výzkumu

Výzkumné šetření bylo realizováno u organizacích ČR, zabývajících se výcvikem vodících psů. Nejprve jsem kontaktovala všech deset institucí a seznámila je s tématem BP. Následně proběhlo seznámení s praktickou částí a její realizací. Domluvila jsem si potřebné schůzky k realizaci polostrukturovaného rozhovoru. Nicméně osobně jsem se potkala pouze s dvěma organizacemi.

Vzhledem k nynější situaci v České republice a nouzovému stavu jsem byla nucena další domluvené schůzky zrušit a pozměnit realizaci výzkumu. Výzkum jsem tedy prováděla formou telefonického spojení a díky tomu jsem bohužel dostala omezený počet dat. Výzkumný soubor jsem tedy provedla pouze s pěti organizacemi.

Jedna instituce mi po telefonické domluvě sdělila, že na otázky nemůže odpovědět, jelikož VP předali pouze dva a věnují se spíš asistenčním psům. Pět organizací na opětované telefonické spojení, či emaily nereagovaly.

4.4.1 Otázky k polostrukturovanému rozhovoru

Rozhovor se skládá z 8 otevřených otázek.

Otázka č. 1: Kolik je ve Vaší organizaci cvičitelů VP?

Otázka č. 2: Jaké rasy psů cvičíte?

Otázka č. 3: Kdy u Vás začíná fáze předávání psa klientovi?

Otázka č. 4: Kdy se seznamuje klient se svým VP?

Otázka č. 5: Má klient možnost být se svým budoucím VP sám, získat tak vzájemné pouto?

Otázka č. 6: Jak probíhá fáze předávání?

Otázka č. 7: Jak dlouho trvá tato fáze?

Otázka č. 8: Probíhá u Vás tzv. Servis po předání?

4.4.2 Průběh výzkumu

Před samotnou realizací výzkumu jsem si stanovila oblasti, které bylo potřebné v souvislosti s fází předávání VP klientovi sledovat.

K realizaci výzkumu byl využit rozhovor. Sestavila jsem otázky k polostrukturovanému rozhovoru a podrobně jsem se zaměřila především na fázi předávání VP, konkrétně na její začátek a průběh.

4.4.3 Etika výzkumu

Všechna získaná data byla zpracována v souladu s etickými zásadami.

Formuláře dokumentů týkajících se etiky výzkumu, konkrétně prohlášení o mlčenlivosti a informovaného souhlasu, jsou součástí přílohy č. 1. Originály uvedených formulářů jsou v osobní archivaci autorky.

5 Analýza výsledků výzkumu

5.1 Případová studie č. 1

První případová studie popisuje a analyzuje fázi předávání VP klientovi u organizace SONS-SVVP. Na celý rozhovor odpovídala hlavní cvičitelka slečna K., která má kvalifikační kurzy, zabývající se výcvikem a chováním psů, dornova metoda psů, masáže psů a kvalifikační kurz pracovníka v sociálních službách a další kurzy týkající se komunikace s nevidomými. Výcvikem psů se zabývá přes 10 let a v organizaci SONS je 5. rokem.

Přepis rozhovoru

Otázka č. 1: Kolik je ve Vaší organizaci cvičitelů VP?

Odpověď: V naší organizaci SONS-SVVP máme 4 cvičitelé, kteří se zabývají výcvikem VP.

Otázka č. 2: Jaké rasy psů cvičíte?

Odpověď: U nás cvičíme především Labradorské retrívry a zlaté retrívry. Nicméně přidáváme do výcviku již rasu Královského pudla, a i křížence Labradorského retrívra se zlatým.

Otázka č. 3: Kdy u Vás začíná fáze předávání psa klientovi?

Odpověď: Fáze předávání u nás začíná v době SV VP, mnohdy ještě před hlavní zkouškou, kterou pes skládá na konci SV.

Otázka č. 4: Kdy se seznamuje klient se svým VP?

Odpověď: Klient se seznamuje se svým budoucím VP psem ještě v době, kdy je pes ve SV, někdy se ale může stát, že klienta se svým psem seznámíme až po hlavní zkoušce.

Otázka č. 5: Má klient možnost být se svým budoucím VP sám, získat tak vzájemné pouto?

Odpověď: Ne každý klient už psa měl a ví, jak se k psovi chovat, z tohoto důvodu tedy psa bez dozoru nenecháváme. Klient ale má možnost do střediska kdykoliv přijet a pomazlit se s ním ve středisku, popřípadě se s ním může projít s postroji.

Otázka č. 6: Jak probíhá fáze předávání?

Odpověď: Ve středisku SVVP probíhá předávání psa pod každodenním dohledem instruktora (cvičitele) obvykle dva týdny. Jeho první část, tedy první týden, probíhá v ubytovacím zařízení našeho střediska, které je klientům po celou dobu zdarma k dispozici. Tím, že psa seznamujeme

s jeho novým pánem v prostředí, které je mu důvěrně známe, předcházíme zbytečnému stresu, jež pro něj tato životní změna znamená. Dvojici je zde věnovaná veškerá odborná péče. Naši instruktoři dbají na to, aby čerstvý držitel VP svého průvodce co nejlépe poznal, naučil se s ním, co nejefektivněji komunikovat a pečovat o něj. Aby zjistil, jak se u s ním bude chodit, jak psovi obléknout postroj, jak ho učesat a nakrmit.

Když po týdnu spolu dvojice odjíždí domů, oba se již znají a pes si v novém prostředí snadněji zvykne. Během druhého týdne, tedy druhé části předávání, se klient se svým psem, pod dohledem cvičitele, učí konkrétní trasy, v místě bydliště, které držitel VP běžně používá.

Otázka č. 7: Jak dlouho trvá tato fáze?

Odpověď: Obvykle tato fáze trvá 2 týdny. Týden u nás ve středisku a týden v místě bydliště klienta. Záleží ale především na klientovi, někdy je předávání delší než dva týdny.

Otázka č. 8: Probíhá u Vás tzv. Servis po předání?

Odpověď: Ano, probíhá. S klientem jsme v kontaktu neustále.

5.2 Případová studie č. 2

Další případová studie popisuje a analyzuje fázi předávání VP klientovi v Nadačním fondu Mathilda. Na připravené otázky odpovídala hlavní cvičitelka paní H., která má kvalifikační kurz sociálního pracovníka, kurz pracovníka v sociálních službách, kurz instruktora prostorové orientace a samostatného pohybu nevidomých osob a znalecké minimum v oboru „Výcvik psů pro osoby se zdravotním postižením“. V Mathildě pracuje 10 let a výcvikem psů pro nevidomé se věnuje již 31 let.

Přepis rozhovoru

Otázka č. 1: Kolik je ve Vaší organizaci cvičitelů VP?

Odpověď: V Mathildě máme 4 cvičitele VP.

Otázka č. 2: Jaké rasy psů cvičíte?

Odpověď: Nejčastěji cvičíme labradorské retrívry. Mezi nimi máme i pár zlatých retrívrů.

Otázka č. 3: Kdy u Vás začíná fáze předávání psa klientovi?

Odpověď: Fáze předávání začíná již v půlce SV, cca od 4. měsíce. Kdy se klient seznamuje se svým psem.

Otázka č. 4: Kdy se seznamuje klient se svým VP?

Odpověď: Zhruba ve 3.-4. měsíci SV. Když nalezneme vhodného pejska k danému klientovi, jedeme do jeho místa bydliště, i s pejskem a seznámíme je. Dvojice pes a klient si spolu zkusí chůzi, jestli není pes na něj příliš rychlý nebo naopak pomalý a klienta proškolíme o tom, jak se o pejska starat, jak ho krmit a vysvětlíme mu základní povely.

Otázka č. 5: Má klient možnost být se svým budoucím VP sám, získat tak vzájemné pouto?

Odpověď: Ano, klient má možnost být se psem sám. Většinou po skončení SV, jedeme za klientem do místa bydliště a necháváme psa přes víkend u klienta. Pes si na nového pána rychleji zvykne, dostane tam najíst, má tam svůj pelíšek, dostatečné množství pohazení a pomazlení. Následně se na něj pak i těší.

Otázka č. 6: Jak probíhá fáze předávání?

Odpověď: Samotné předávání časově přizpůsobíme možnostem klienta a potřebám pejska, aby příprava na nový život v novém prostředí probíhala, co nejlépe. Se psem přijede instruktor do místa bydliště klienta a dle předem domluveného plánu začne výuka potřebných tras. Cvičitel se ubytuje v okolí bydliště klienta a zůstává obvykle týden na základní výuku. V dalším týdnu se cvičitel vrací, aby prověřil a ohlídal správnost naučených tras. Po další období si každý klient domlouvá svůj individuální plán na následnou výuku, např. výuka v jiném městě (místo studia, přechodné bydliště apod.).

Otázka č. 7: Jak dlouho trvá tato fáze?

Odpověď: Nelze říct, jak dlouho tato fáze trvá. Tato fáze je velmi individuální, každý je jinak schopný. U staršího a nemocného člověka to trvá déle, protože se neučí všechny trasy najednou. U těchto lidí fáze předávání může trvat cca jeden měsíc.

Otázka č. 8: Probíhá u Vás tzv. Servis po předání?

Odpověď: Ano, probíhá, jsme s klienty neustále v kontaktu. Ovšem první rok jsem s nimi v kontaktu nejintenzivněji. Mimo jiné děláme letní turnusy, soustředění, kde se klienti sejdou a my s nimi cvičíme různé povely, trasy. Povídáme si o různých zážitcích s pejsky. A každé úterky nabízíme u nás v kanceláři „sedánky“, kam můžou naši klienti přijít se svými psy, za účelem ostříhání drápků, vyčesání chlupů, probrat aktuální problém.

5.3 Případová studie č. 3

Třetí případová studie se zaměřuje na organizaci Pes partner, z.s. I zde odpovídala vedoucí výcviku paní K. Má vystudovanou Kynologii na ČZU. V roce 2017 úspěšně ukončila i studium Učitelství odborných předmětů taktéž na ČZU. Výcvikem se zabývá 10 let a v organizaci působí od jejího založení, tedy od roku 2012.

Přepis rozhovoru

Otázka č. 1: Kolik je ve Vaší organizaci cvičitelů VP?

Odpověď: U nás máme pouze dva instruktory (cvičitele), kteří se věnují výcviku VP.

Otázka č. 2: Jaké rasy psů cvičíte?

Odpověď: Cvičíme následující rasy: Německé ovčáky, Královský pudly, Labradorské retrívry. Vycvičili jsme i rasu Bernského salašinského psa, byl náhradou za vyřazenou fenu Labradorského retrívra, klientka má velmi špatnou rovnováhu, a proto potřebovala velmi statného psa, který by její výkyvy rovnováhy „ustál“. Nyní máme ve výcviku fenu Australského ovčáka a fenu Špringršpaněla, plemena byla zvolena na přání klientů.

Otázka č. 3: Kdy u Vás začíná fáze předávání psa klientovi?

Odpověď: To nelze obecně říct, je to individuální, ale začátek je již v průběhu SV.

Otázka č. 4: Kdy se seznamuje klient se svým VP?

Odpověď: Co nejdříve a vídají se, co nejčastěji, využíváme k tomu různé příležitosti.

Otázka č. 5: Má klient možnost být se svým budoucím VP sám, získat tak vzájemné pouto?

Odpověď: Ano mají možnost být spolu a my to moc podporujeme.

Otázka č. 6: Jak probíhá fáze předávání?

Odpověď: S každým klientem postupujeme individuálně dle jeho možností a schopností. Jde o to, že faktorů, které ovlivňují předávání je mnoho, například zkušenosti klienta, zda je to jeho první pes nebo již má několikátého. Dalším faktorem může být i zvolené plemeno, Německý ovčák potřebuje více času na zvyknutí si nového pána, oproti Labradorskému retrívru. Nebo další postižení klienta (sluchové postižení), to většinou celý proces prodlužuje. Pokusím se to shrnout tedy obecně. Každý klient se se psem seznamuje již v průběhu výcviku a první na čem

pracujeme je vytvoření pouta mezi klientem a psem. Dá se tedy říct, že ještě, než dojde k předávání psa, nejen, že se znají, ale mají se i rádi. V průběhu výcviku je i klient pomaličku připravován, to znamená, že dostává nenásilnou formu školení o tom, jaké jsou povely, jak se pes krmí, jak se o něj pečuje, jaká je veterinární prevence, co dělat, když pes není zdrav (průjem, kašel,), jaké má práva a další. Když již výcvik pokročí, začínáme s tréninkem poslušnosti (přivolání, odložení). Poté začínáme přidávat jednoduché trasy, většinou v místě bydliště klienta. Výcvik trvá cca 8 měsíců a na závěr trenér (výcvikář) skládá zkoušku. Poté plánujeme samotné předávání. Trenér se ubytuje v místě bydliště klienta a po dobu jednoho týdne secvičuje dvojici na trasách, kde spolu budou chodit. V rámci secvičování také navštíví úřad, kde psa přihlásí a najdou veterinárního lékaře, který bude mít psa v péči. Poté trenér odjíždí, ale je stále k dispozici na telefonu, aby klient mohl konzultovat věci, které ho tíží. Cca po týdně se trenér vrací, aby zkontroloval, zda si vedou dobře a pomůže odstranit nedostatky.

Otázka č. 7: Jak dlouho trvá tato fáze?

Odpověď: Opět musím říct, že je to velmi individuální. Máme i klienty, kteří mají mimo zrakového postižení i sluchové postižení a ti vyžadují mnohem více péče, a navíc je celý proces ztížen tím, že potřebujeme tlumočnicka do znakového jazyka, který znakuje buď těsně před obličejem klienta se zbytkem zraku nebo tam, kde již není možné takto znakovat, znakuje do rukou klienta. Jde to velmi pomalu a trvá to opravdu dlouho.

Otázka č. 8: Probíhá u Vás tzv. Servis po předání?

Odpověď: Ano, probíhá. Jen si o tuto pomoc musí říct každý klient sám. Může požádat například o nacvičení nových tras, pomoc s tréninkem cviků, které jim nejdou tak dobře. Trenér pomůže klientovi s motivací psa, poradí, jak psa podpořit v činnosti, poradí třeba i se správnou intonací hlasu a několikrát s klientem cvik zopakuje.

5.4 Případová studie č. 4

Tato případová studie se věnuje organizaci Vodící psi srdcem, z.s. Z této organizace se mnou spolupracoval vedoucí výcviku pan D. D. je zkušební komisař a rozhodčí na závodech ve výkonu vodících psů. Jako instruktor výcviku v SVVP Jinonice úspěšně prošel dvěma audity Mezinárodní federace vodících psů (IGDF). Výcvikem psů se zabývá od roku 2003.

Přepis rozhovoru

Otázka č. 1: Kolik je ve Vaší organizaci cvičitelů VP?

Odpověď: Máme celkem 3 cvičitele VP.

Otázka č. 2: Jaké rasy psů cvičíte?

Odpověď: Cvičíme labradorské retrívry a občas zařadíme do výcviku i zlatého retrívra.

Otázka č. 3: Kdy u Vás začíná fáze předávání psa klientovi?

Odpověď: Fáze předávání nastává v momentě, kdy pes úspěšně složí hlavní zkoušku.

Otázka č. 4: Kdy se seznamuje klient se svým VP?

Odpověď: Klient se seznamuje se svým psem přibližně ve druhé polovině SV, kdy už je možné zpravidla určit, že tato vybraná dvojice pes-klient by k sobě mohla pasovat. Známe klienta, jeho požadavky na psa, ale již také víme vše o psovi, např. tempo chůze, kontaktnost psa k člověku, povaha psa v různých situacích.

Otázka č. 5: Má klient možnost být se svým budoucím VP sám, získat tak vzájemné pouto?

Odpověď: V době SV nenecháváme psa u klienta. Před předáváním samozřejmě několikrát klienta s jeho budoucím psem navštívíme v jeho místě bydliště, ale i klient přijede za námi do hlavního města, kde si vyzkouší s VP veškeré dopravní prostředky nebo jízdu na eskalátoru, a tak má možnost psa lépe poznat i při např. venčení nebo se s ním pomazlit. Psa ale u klienta nenecháváme přes noc. I tak si často klient se psem vytvoří pouto, které je poznat, např. když přijedeme na další návštěvu, pes ví, kde je, je radostný a těší se k danému člověku. To je vždy dobré znamení, že by to mohlo fungovat tak, jak má a že oba z dané dvojice pes-klient budou spokojeni. A o to nám jde!

Otázka č. 6: Jak probíhá fáze předávání?

Odpověď: Při předávání je u nás možné, pokud klient chce, být ubytován na pár dní v našem tzv. domečku, kde je se svým psem 24 hodin denně, cvičitelé má po ruce a chodí společně venčit a cvičit. Toho z pravidla využívají klienti, kteří ještě psa neměli. U klientů, kteří dostávají druhého či dalšího psa probíhá předávání vždy v místě jejich bydliště. Každý den pracujeme s klientem a jeho psem. Učíme trasy, které klient často využívá, trénujeme poslušnost. Samozřejmostí je poučení klienta o všem, co souvisí s příchodem pejska do domácnosti, kde je vhodné venčit, jak často, jak dbát na hygienu psa – vyčesávání, koupání, poučíme i o stravovacích návycích psa – čím a jak často krmit, jaké pamlsky vybírat, kde v bytě umístit

pelíšek. V době předávání psa již přespává u klienta, zvykají si na sebe a každé ráno klient cvičitele informuje, jak vše probíhalo, když s pejskem byl sám. Předávání probíhá v klidu, každý den něco, snažíme se o to, aby toho na klienta nebylo příliš, aby veškeré informace vstřebával postupně. Záleží na tom, aby byl pes i člověk spokojený, nasloucháme potřebám klienta. Naším cílem je, aby se pes stal „očima“ nevidomého, aby mu byl oporou a pomocníkem na každém kroku, aby se z této dvojice stalo jedno tělo a jedna duše!

Otázka č. 7: Jak dlouho trvá tato fáze?

Odpověď: Fáze předávání psa klientovi u nás trvá 14 až 21 dní.

Otázka č. 8: Probíhá u Vás tzv. Servis po předání?

Odpověď: Ano, poskytujeme i následný servis pro majitele VP v činné službě, v případě potřeby přijedeme naučit nové trasy, pořádáme klientská setkání, závody ve výkonu VP či letní rekondiční pobyty, kde je možné zdokonalovat dovednosti VP.

5.5 Případová studie č. 5

Poslední případová studie, která se mi povedla zrealizovat je podrobněji věnovaná organizaci Pomocné tlapy o.p.s. Rozhovor jsem prováděla s ředitelkou organizace paní H.F. Organizaci Pomocné tlapy o.p.s založila, konkrétně roku 2001.

Přepis rozhovoru

Otázka č. 1: Kolik je ve Vaší organizaci cvičitelů VP?

Odpověď: V naší organizaci máme dva trenéry VP.

Otázka č. 2: Jaké rasy psů cvičíte?

Odpověď: Cvičíme zejména retrívry (labradorské, zlaté a výjimečně flat-coated) pro jejich inteligentní, nekonfliktní, přizpůsobivou, přátelskou, a i s přibývajícím věkem stabilní povahu, chuť učit se a ochotu pomáhat lidem.

Otázka č. 3: Kdy u Vás začíná fáze předávání psa klientovi?

Odpověď: Fáze předávání u nás začíná, když pes úspěšně složí zkoušku.

Otázka č. 4: Kdy se seznamuje klient se svým VP?

Odpověď: Klient se se svým psem seznamuje v době SV, zhruba v druhé polovině.

Otázka č. 5: Má klient možnost být se svým budoucím VP sám, získat tak vzájemné pouto?

Odpověď: Sám ne, vždy pouze za doprovodu trenéra.

Otázka č. 6: Jak probíhá fáze předáváníí?

Odpověď: Klient přijede, nejlépe i s rodinou, do Třemošné u Plzně, na naše náklady se ubytuje v tamním bezbariérovém domě Exodus a několik dní (individuálně-jak je třeba) bydlí s pejskem na neutrální půdě, kam za nimi cvičitel už jen dojíždí. Nyní se klient učí o psa starat-krmit, venčit, vyčesávat apod. a denně intenzivně trénuje. Po úspěšném otestování odjíždí nový „tým“ do svého bydliště. Pes si za přítomnosti cvičitele přivyká na nové prostředí a naučí se několik nepoužívanějších tras (např. do práce, do obchodu). Vybírá se vhodné místo pro venčení, vyhledá se kvalitní veterinární lékař, nakonec se pes se všemi formalitami oficiálně předá na příslušném městském/obecním úřadě.

Otázka č. 7: Jak dlouho trvá tato fáze?

Odpověď: Doba předáváníí není přesně stanovená, opouštíme nový tým teprve když vše funguje, jak má a klient se sám cítí být připraven.

Otázka č. 8: Probíhá u Vás tzv. Servis po předání?

Odpověď: Ano, se svými klienty jsme po celou dobu v kontaktu a jsme připraveni řešit jakýkoliv problém. Po celou dobu činné služby psa poskytujeme klientovi poradenství a pomáháme řešit krizové situace (např. hlídání psa po dobu hospitalizace apod.).

5.6 Shrnutí případových studií

V této kapitole jsou v *tabulce č. 2* shrnuty všechny informace týkající se rozdílů mezi případovými studii, konkrétně při fázi předávání. Následující fakta se pokoušejí odpovědět na výzkumnou otázku, jež byla formulovaná v souladu s cílem bakalářské práce, a sice „Jaké jsou rozdíly u jednotlivých organizací ČR, cvičící VP, při fázi předávání?“.

Rozdíly:

1. rozdíl se týká **začátku fáze předávání** u jednotlivých institucí
2. rozdíl se zaměřuje na to, zda **mají klienti možnost být se svým budoucím vodícím psem sami ještě před předáním**
3. rozdíl se týká **průběhu fáze předávání**
4. rozdíl se zaměřuje na **dobou fáze předávání**

Odlišnosti můžeme sledovat v následujícím výčtu.

- Začátek fáze předávání – některé organizace začínají s touto fází již v průběhu SV, některé až po skončení SV
- Mají klienti možnost být se svým budoucím vodícím psem sami ještě před předáním – některé instituce to podporují a umožňují, jiné jsou zásadně proti tomu, aby byl klient sám se svým budoucím vodícím psem ještě před předáním
- Průběh fáze – některé střediska rozdělují tuto fází na dvě části
- Doba fáze předávání – tři organizace přizpůsobují k době předávání individuálně, závisle na potřebách konkrétního jedince a dvě organizace mají určenou přesnou dobu předávání.

Následující *tabulka č. 2* ukazuje, jak tou každé organizace funguje.

Tabulka č. 2 – rozdíly mezi organizacemi při fázi předávání

Organizace	Začátek fáze	Možnost - klient sám se svým VP	Průběh fáze	Doba předávání
Mathilda	v průběhu SV	ano	cvičitelé se ubytují na týden v místě bydliště klienta	individuální, přizpůsobená každému jedinci
Pes partner, z.s.	v průběhu SV	ano	cvičitelé se ubytují na týden v místě bydliště klienta	individuální, přizpůsobená každému jedinci
Pomocné tlapy o.p.s.	v průběhu SV	ne, pouze v doprovodu instruktora	dvě fáze (1. týden ve středisku, 2. učení tras v místě byd. klienta)	individuální, přizpůsobená každému jedinci
SONS-SVVP	po skončení SV	ne, ale mohou do střediska dojíždět	dvě fáze (1. týden ve středisku, 2. učení tras v místě byd. klienta)	14 dní
Vodící psi srdcem, z.s.	po skončení SV	ne, pouze v doprovodu instruktora	dvě fáze (1. týden ve středisku, 2. učení tras v místě byd. klienta)	14 až 21 dní

Uváděné zkratky v tabulce:

- SV speciální výcvik
- VP vodící pes

6 Diskuze

V této kapitole se věnuji porovnání dat získaných pomocí výzkumného šetření s informacemi uváděnými v odborných zdrojích. Pro srovnání jsem vybrala informace, které v souvislosti s tématem bakalářské práce považuji za důležité.

Nejzásadnějším bodem celého procesu přípravy a předání VP je stanovení vhodného týmu nevidomý jedinec a pes. Každý pes je jiný, má jinou povahu a jiný temperament. Proto je velmi důležité, aby žadatel poskytl cvičiteli co nejvíce informací o svých představách, požadavcích na VP a o svém způsobu života. Nejdůležitějšími kritérii jsou rychlost chůze, vitalita, fyzická zdatnost žadatele, množství a délka tras, po kterých se nevidomý nejčastěji pohybuje. Proto nelze VP přidělovat na základě pořadníku. Je důležité pečlivě vybírat vhodné dvojice (Kavalírová, 2017). O pravdivosti tohoto tvrzení jsem se přesvědčila již před samotnou realizací výzkumu, kdy mi bylo řečeno, že všechny organizace, usilují o to, aby klient-pes si spolu „rozuměli“ po všech stránkách a byli pro sebe oporou. A proto je důležité vybírat tuto dvojici opravdu pečlivě a zohlednit všechny faktory a požadavky klienta.

Některé organizace nabízejí čekatelům na VP hromadné několikadenní školení, kde se budoucí majitelé učí, jak o psa pečovat a jak jej správně „používat“. Jiné dávají přednost individuálnímu přístupu, kdy cvičitel seznamuje klienta se všemi potřebnými informacemi a učí jej, jak se psem pracovat. Také poskytují klientovi informace o konkrétním psovi – co rád dělá, jeho vlastnosti a doporučují vhodné volnočasové aktivity, které mohou napomoci k upevnění vztahu mezi nevidomým a VP (Kavalírová, 2017). Výzkumným šetřením bylo zjištěno, že toto tvrzení je pravdivé. Všechny organizace nabízejí svým klientům několikadenní školení, kde se učí, jak se o pejska starat a osvojují si základní povely. Také je pravda, že všechna střediska poskytují svým klientům podrobné informace o svém budoucím pomocníkovi.

Pes a budoucí majitel se mohou, pod vedením cvičitele, setkávat již během výcviku, což urychluje následné předávání psa novému majiteli. Klient si osvojuje povelovou techniku a pod vedením cvičitele se učí, jak má vypadat správně provedený povel. Ke konci výcviku už některé organizace umožňují budoucímu majiteli ponechat si psa u sebe na pár dní a následně si s cvičitelem vysvětlit případné nejasnosti (Kavalírová, 2017). Výzkumným šetřením bylo zjištěno, že pouze dvě organizace umožňují klientovi být se svým psem o samotě před oficiálním předáním. Ostatní střediska tuto možnost nepodporují, ale nabízejí svým klientům navštěvovat středisko a být se svým budoucím VP za dohledu cvičitele.

Co se týče samotného předávání, jeho průběh se přizpůsobuje možnostem klienta a potřebám pejska, aby příprava na nový život probíhala co nejefektivněji. Se psem přijede cvičitel do místa bydliště a podle předem domluveného plánu začne výuka potřebných tras. Cvičitel se ubytuje někde v okolí bydliště klienta a zůstává obvykle 5 dní na základní výuku. V případě potřeby se dá toto období intenzivní výuky rozdělit na několik částí nebo prodloužit. V dalším týdnu se cvičitel vrací, aby prověřil a ohlídal správnost naučených tras (Mathilda, 2015). Výzkumným šetřením bylo zjištěno, že průběh předávání je u každé organizace trochu jiný. Organizace Pes partner, z.s. má průběh předávání obdobný jako organizace Mathilda. Středisko SONS-SVP, Pomocné tlapky o.p.s. a Vodící psi srdcem, z.s. průběh fáze rozděluje na dvě části, kdy první část probíhá ve středisku a druhá v místě bydliště klienta.

Dle Kavalírové (2017) předávání psa trvá obvykle jeden týden a odehrává se většinou v místě bydliště klienta. Výzkumným šetřením bylo zjištěno, že fáze předávání psa jedinci se ZP netrvá pouze jeden týden. Obvykle tato fáze trvá dva týdny, ale některé organizace přistupují individuálně k fázi předávání a délku této fáze přizpůsobují potřebám konkrétního jedince.

7 Závěr

Předložená kvalifikační práce se zabývala systémem výcviku vodících psů v České republice.

Cílem práce bylo aktuální poznání systému výcviku vodících psů v ČR. Dílčím cílem byl kvalitativní rozbor a komparace fáze předání vodícího psa klientům se zrakovým postižením v jednotlivých institucích zaměřených na výcvik vodícího psa v ČR. V souladu s vymezeným cílem byla formulovaná výzkumná otázka: *„Jaké jsou rozdíly u jednotlivých organizací ČR, cvičící VP, při fázi předávání vodícího psa klientovi ?“*

Pro naplnění uvedených cílů byla využita kvalitativní strategie v designu případové studie zaměřená na popis a komparaci systému výcviku vodících psů s akcentem rozboru fáze předávání kompenzační pomůcky. V důsledku pandemie Koronaviru byl sběr dat výrazně omezen. Výzkumné šetření bylo realizováno u pěti z deseti organizací.

Prostřednictvím podrobné analýzy bylo zjištěno, že systém výcviku vodících psů v ČR funguje u všech organizací obdobně. Samotná fáze předávání VP klientovi je také velmi obdobná, ale malé rozdíly zde najdeme. Rozdíly najdeme především v tom, že většina organizací neumožňuje klientovi být sám se svým VP ještě před předáním a také se liší samotný průběh předávání. Každá instituce postupuje jinak. Některé organizace rozdělují průběh předávání na dvě fáze. První fáze probíhá ve středisku organizace, kde se klienti ubytují a osvojují si důležité poznatky. Druhá fáze již probíhá v místě bydliště klienta, kde klienti se svými instruktory trénují potřebné trasy. U jiných organizací se cvičitelé ubytují v místě bydliště a trénují se svými klienty a psy potřebné trasy.

Kvalifikační práci lze využít jako studijní materiál pro studenty humanitně zaměřených studijních programů. Výsledky mohou posloužit jako zpětná vazba praxe pro instituce, které provádějí výcvik vodících psů.

Seznam použitých zdrojů

Knížní publikace

1. AUTRATA, R., VANČUROVÁ, J., 2006. *Nauka o zraku*. Brno: Institut pro další vzdělávání. 226 s. ISBN 80-7013-362-7.
2. BROŽEK, B., 1992. *Domácí oční lékař*. Praha: Petrklíč. 64 s. ISBN 80-85243-21-0.
3. FINKOVÁ, D. et al., 2007. *Speciální pedagogika osob se zrakovým postižením*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouc. 158 s. ISBN 978-80-244-1857-5.
4. GALAJDOVÁ, L., 1999. *Pes lékařem lidské duše aneb canisterapie*. Praha: Grada Publishing. 160 s. ISBN 80-7169-789-3.
5. HAMADOVÁ, P. et al., 2007. *Oftalmopedie*. 2. vydání. Brno: Paido. 125 s. ISBN 978-80-7315-159-1.
6. HENDL, J., 2005. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál. 408 s. ISBN 80-7367-040-2.
7. HENDL, J. et al., 2017. *Metody výzkumu a evaluace*. Praha: Portál. 372 s. ISBN 978-80-262-1192-1.
8. KAVALÍROVÁ, K., 2017. *Vodící pes, kompenzační pomůcka pro osoby s těžkým zrakovým postižením*. Praha: Okamžik. 88 s. ISBN 978-80-86932-46-0.
9. KEBLOVÁ, A., 2001. *Zrakově postižené dítě*. Praha: Septima. 67 s. ISBN 80-7216-191-1.
10. KOCH-KOSTERSITZS, M., 1980. *400 rad pre milovníkov psov*. 4. vydání. Bratislava: Príroda. 93 s. ISBN 64-011-80.
11. KOMOLÝ, A., 1963. *Výcvik služebního psa*. Praha: Naše vojsko. 288 s. ISBN 28-0007-63.
12. KUCHYNKA, P., 2000. *Trendy soudobé oftalmologie*. Praha: Galén. 191 s. ISBN 80-726-2043-6.
13. KVĚTOŇOVÁ-ŠVECOVÁ, L. et al., 1998. *Oftalmopedie*. Brno: Paido. 66 s. ISBN 80-85931-50-8.
14. OLBRICH, E., OTTERSTEDT, C., 2003. *Menschen brauchen Tiere, Grundlagen und Praxis der tiergestützten Pädagogik und Therapie*. Stuttgart: Kosmos. 486 s. ISBN 3-440-09474-X.
15. PIPEKOVÁ, J., 2006. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. 2. rozšířené a přepracované. vyd. Brno: Paido. 404 s. ISBN 80-7315-120-0.
16. REICHEL, J., 2009. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada, Sociologie. 183 s. ISBN 978-80-247-3006-6.
17. RŮŽIČKOVÁ, K., VÍTOVÁ, J., 2014. *Vybrané kapitoly z tyflopédie a surdopedie nejen pro speciální pedagogy*. Hradec Králové: Gaudeamus. 146 s. ISBN 978-80-7435-424-3.
18. ŠVAŘÍČEK, R. et al., 2014. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. 2. vydání. Praha: Portál. 377 s. ISBN 978-80-262-0644-6.
19. VALENTA, M., 2014. *Přehled speciální pedagogiky: rámcové kompendium oboru*. Praha: Portál. 269 s. ISBN 978-80-262-0602-6.
20. WIENER, P., 1986. *Prostorová orientace a samostatný pohyb zrakově postižených*. Praha: Avicenum. 106 s. ISBN 08-055-86.
21. Zákon 329/2011 (v plat. Znění) o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením

Elektronické zdroje

22. *Guide dogs*, 2020 [online]. ASSISTANCE DOGS INTERNATIONAL. [cit. 12.9. 2019]. Dostupné z: <https://assistancedogsinternational.org/>
23. HARRIS. T, 2018. *How Guide Dogs Work* [databáze]. [cit. 2019-12-30]. Dostupné z: <https://animals.howstuffworks.com/animal-facts/guide-dog.htm>
24. *HE+PA*, 2015 [online]. [cit. 2019-09-16]. Dostupné z: <https://guidedog.cz/>
25. *Helppes*, 2018 [online]. [cit. 2019-09-16]. Dostupné z: <http://www.helppes.cz/>
26. INTEGRACE, 2020 [online]. [cit. 18. 12. 2019]. Dostupné z: <https://www.integraceos.cz/>
27. *Mathilda*, 2015 [online] [cit. 2019-09-16]. Dostupné z: <http://www.mathilda.cz/>
28. *Minimum Standards for Training Guide Dogs*, 2020 [online]. ASSISTANCE DOGS EUROPE. [cit. 12.9. 2019]. Dostupné z: <http://www.assistancedogseurope.org/standards/guidedogs.pdf>
29. *Pes partner*, 2019 [online]. [cit. 2020-01-18]. Dostupné z: <http://pes-partner.cz/>
30. *Pes pro Tebe*, 2020 [online]. [cit. 2019-09-16]. Dostupné z: <http://w.pesprotebe.com/>
31. *Pestrá* [online]. [cit. 2019-09-16]. Dostupné z: <https://www.pestra.cz/>
32. *Pomocné tlapky*, 2020 [online]. [cit. 2019-09-16]. Dostupné z: <http://www.pomocnetlapky.cz/>
33. *Středisko výcviku vodících psů*, 2019 [online]. [cit. 2019-09-16]. Dostupné z: <https://www.vodicipsi.cz/>
34. *Škola pro výcvik vodících psů*, 2018 [online]. [cit. 2019-09-16]. Dostupné z: <https://www.vycvikvodichpsu.cz/>
35. *Vodící psi srdcem*, 2020 [online]. [cit. 2019-09-16]. Dostupné z: <https://vodicipsisrdcem.cz/>

Seznam příloh

Příloha č. 1 - Formulář informovaného souhlasu

Příloha č. 1

Informovaný souhlas

Vážená paní/slečno,

obracím se na Vás s prosbou o spolupráci. Jmenuji se Zuzana Hovorková a jsem studentkou Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, prezenční formy studia v oboru Speciální pedagogika – vychovatelství. V současné době vypracovávám bakalářskou práci na téma Systém výcviku vodičích psů v České republice. V rámci této práce provádím výzkum, jehož cílem je analyzovat systém výcviku vodičích psů v České republice. Pro sběr dat bude využit polostrukturovaný rozhovor a analýza dokumentů.

Prohlášení

Prohlašuji, že souhlasím s účastí ve výše uvedeném výzkumu. Studentka mě informovala o podstatě výzkumu a seznámila mě s cíli, metodami a postupy, které budou při výzkumu používány. Souhlasím s tím, že všechny získané údaje budou anonymně zpracovány a použity pro účely vypracování závěrečné práce studentky.

Měla jsem možnost si vše řádně, v klidu a v dostatečně poskytnutém čase zvážit. Měla jsem možnost se studentky zeptat na vše pro mě podstatné a potřebné. Na tyto dotazy jsem dostala jasnou a srozumitelnou odpověď.

Prohlašuji, že beru na vědomí informace obsažené v tomto informovaném souhlasu a souhlasím se zpracováním osobních a citlivých údajů účastníka výzkumu v rozsahu, způsobem a za účelem specifikovaným v tomto informovaném souhlasu.

Jméno, příjmení a podpis studentky:.....

Jméno, příjmení a podpis účastníka výzkumu: .....

V ..... dne: .....

Seznam použitých zkratek

PO	Prostorová orientace
POSP	Prostorová orientace a samostatný pohyb
SONS	Sjednocení organizace nevidomých a slabozrakých
SV	Speciální výcvik
SVVP	Středisko výcviku vodících psů
VP	Vodící pes
ZP	Zrakové postižení